Pedagogisch werkplan

Peuterspeelgroep Marijntje

Mei 2018

Springweg 102c
3511VV Utrecht
telefoonnummer:030-2367489

Inhoudsopgave

Inleiding

Hoofstuk 1

Wij stellen ons voor

- Bijzonder aan onze locatie
- Gebouw en de tuin
- Stamgroepen
- Samenvoegen van groepen
- Wanneer verlaten kinderen de stamgroep

Hoofdstuk 2

Algemene informatie

- Openingstijden
- Extra dag/ruilen
- BKR en drie-uursregeling
- Vaste gezichten
- Mentorschap
- Vervanging
- Kennismaken en wennen
- Overdracht
- Observeren en volgen
- Als er zorgen zijn
- Doorgaande ontwikkellijn
- Eten en drinken
- Slapen
- Verschonen en zindelijk worden
- Seksualiteit

Hoofdstuk 3

Pedagogische uitgangspunten

- Pedagogische doelen
- Pedagogisch handelen
- Doelen en interactievaardigheden
- De Groeimeter
- Sensitieve responsiviteit
- Respect voor autonomie
- Structureren en Leidinggeven
- Praten en uitleggen
- Stimuleren van ontwikkeling
- Het begeleiden van interacties
- De ruimte en de materialen

Hoofdstuk 4

Samenwerken met ouders

Bijlage 1	Groepsindeling en dagindeling
Bijlage 2	Rituelen en feesten
Bijlage 3	Ondersteuning beroepskrachten
Bijlage 4	Omgaan met bijzondere gebeurtenissen
Bijlage 5	Omgaan met plaatsing op 2 stamgroepen
Bijlage 6	Kinderopvang gedurende extra dagen/dagdelen of ruilen
Bijlage 7	Seksuele ontwikkeling van kinderen
Bijlage 8	Het vier-ogen-principe
Bijlage 9	Achterwachtregeling

Inleiding

Dit is het pedagogisch werkplan van peuterspeelgroep Marijntje van Ludens. Dit pedagogisch werkplan vormt samen met het Algemeen Pedagogisch Beleid één geheel. Het is bedoeld als informatie voor ouders zodat u weet hoe er bij ons op de peuterspeelgroep wordt gewerkt. Ook is het bestemd als leidraad voor ons als medewerkers van peuterspeelgroep Marijntje en een hulpmiddel bij het inwerken en overdragen van de werkwijze aan nieuwe medewerkers.

In dit pedagogisch werkplan werken we de vier basisdoelen verder uit zoals vastgelegd in de Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang:

- Het bieden van emotionele veiligheid
- Gelegenheid bieden om persoonlijke competenties te ontwikkelen
- Gelegenheid bieden om sociale competenties te ontwikkelen
- Overdracht van waarden en normen

Ludens werkt volgens het HKZ Kwaliteitssysteem (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) en is HKZ gecertificeerd. We werken aan de hand van afspraken die zijn vastgesteld in werkwijzen en procedures. Ons beleid en werkwijzen zijn opgenomen in het kwaliteitshandboek en ondersteunen de medewerkers bij het dagelijks handelen. Jaarlijks wordt aan de hand van een interne audit onderzocht of onze werkwijze en afspraken in de praktijk doeltreffend zijn. Daarbij zijn we ook alert op verbeteringen.

Onze locaties worden geïnspecteerd door de GGD. De uitkomsten van een inspectie worden besproken met de pedagogisch medewerkers en de oudercommissie van de locatie. Het inspectierapport is te vinden op de websitepagina van Ludens.

Het pedagogisch werkplan, het Veiligheids- en Gezondheidsbeleid en eventuele wijzigingen hierin worden jaarlijks besproken met de oudercommissie. Het werkplan wordt minimaal 1 x per 2 jaar bijgesteld en ter advisering voorgelegd aan de oudercommissie.

De voertaal op peuterspeelgroep Marijntje is Nederlands.

Mocht u nog informatie missen dan kunt u hier natuurlijk altijd naar vragen bij de pedagogisch medewerker, de teamleider of de gebiedsmanager. Ook kunt u op onze website www.ludens.nl veel algemene en aanvullende informatie vinden.

Veel plezier bij het lezen van dit werkplan,

Het team van peuterspeelgroep Marijntje

Mei 2018

HOOFDSTUK 1

WIJ STELLEN ONS VOOR

- **Korte beschrijving van de locatie**

Marijntje is gevestigd in een monumentaal pand in het hartje binnenstad te Utrecht. Het is een antroposofische peuterspeelgroep die vanuit de antroposofische visie kinderen tussen 8.30 en 12.00 opvang biedt. Marijntje bestaat uit een groep met drie vaste PM-ers die veel affiniteit hebben met het jonge kind en de antroposofie. Samen met hun is er vorm gegeven aan de inrichting van het lokaal en het ritme van de peuterspeelgroep. In de middag spelen er kinderen van de jongste groep van de BSO in hetzelfde lokaal als Marijntje. In het pand bevindt zich ook de afdeling P&O, invalwerk en het management team. Marijntje, BSO Salto werken nauw samen en maken deel uit van het gebied Vogelenbuurt – Centrum.

- **Bijzonder aan de locatie**

Op Marijntje werken wij vanuit antroposofische uitgangspunten: Ieder kind is een unieke persoonlijkheid die zijn eigen levensweg zal gaan en op die manier iets zinvols zal bijdragen aan de wereld. We helpen het kind zelf zijn eigen, unieke vaardigheden te ontdekken zodat het als volwassene daadwerkelijk uit kan voeren wat het zich ten doel heeft gesteld. Door bewust de zintuiglijke omgeving van het kind vorm te geven, door het te omringen met mooie, goede en waarachtige dingen, kan het kind basisvertrouwen ontwikkelen. Dit vormt de grondslag voor een positieve levenshouding. Ook verbinden wij ons met de kadans van de natuur. Daarom vieren wij de grote jaarfeesten op Marijntje. In bijlage 2 worden de jaarfeesten beschreven.
Wij hechten waarde aan een aantal aspecten die centraal staan in de antroposofie:

- nabootsing
- ritme, rust en herhaling
- huiselijke sfeer
- persoonlijke aandacht

Nabootsing
In de eerste zeven jaar staat het kind helemaal open voor de wereld en laat deze in het volste vertrouwen binnen stromen. Het kind treedt het leven met een actieve belangstelling tegemoet. Het kind is gevoelig voor stemmingen van buiten en ontvankelijk voor de intenties en de innerlijke houding van waaruit de opvoeders handelen. Vanuit de inleving in een ander mens beweegt het kind als het ware mee met de bewegingen die van de ander uitgaan. Het nabootsen door het jonge kind is niet een passief kopiëren, maar een activiteit waarbij het hele organisme van het kind actief betrokken is. De wil van het kind wordt hiermee gevormd, geleid en opgevoed. De rol van de opvoeder is om het kind voor te leven, dingen met aandacht te doen, zodat het kind vanuit enthousiasme mee wilt doen.

Ritme, rust en herhaling

Een kind heeft veiligheid nodig. Door middel van zoveel mogelijk vaste PM-ers, ritme in de dagindeling, duidelijke regels en rituelen ontstaat een gevoel van veiligheid. Ritme is bij ons dan ook het sleutelwoord. Ritmische processen horen bij het leven. De afwisseling van dag naar nacht, het seizoensgebonden ontkiemen, bloeien, groeien en weer afsterven van de planten en de getijden, eb en vloed, zijn ritmische processen die we in de natuur tegen komen. In ons eigen lichaam vertonen bijvoorbeeld ademhaling en stofwisseling een ritmisch verloop. Ook liedjes laten een beweging zien. In een zorgvuldig ritmische opgebouwde dagindeling kan een kind groeien en zich ontwikkelen zonder dat het hem extra energie kost. Dat wat ritmisch gebeurt, ondergaat het kind dromend of onbewust. Van alle verstoringen in het ritme wordt een kind te wakker, onrustig en onzeker. Het weet niet meer waar het aan toe is. Beweging en herhaling met regelmaat bepalen samen het ritme. Bij Marijntje is de dag zo gestructureerd dat de kinderen zich in een vanzelfsprekende stroom voelen opgenomen bij alle dingen die er op een dag gebeuren. In onze dagindeling wordt met zowel herhaling als beweging veel rekening gehouden. Een klein kind gedijt goed in een sfeer van rust. Daarom zorgen wij ervoor dat er momenten zijn waarop een kind ongestoord kan spelen (met name het vrije spel) zonder dat het van buitenaf gestuurd, geleid of afgeleid wordt.

Huiselijke sfeer

Op Marijntje hebben wij de groep sfeervol ingericht. De groepsruimte is een voortzetting van de huiselijke omgeving. Een thuisgevoel ontstaat door het bieden van een rustige, vriendelijke omgeving. We gebruiken zachte kleuren en natuurlijke materialen. Daarnaast halen wij de seizoenen naar binnen door een jaartafel sfeervol in te richten en wij hangen mooie wandplaten op. Er liggen kleden op de grond waar de kinderen heerlijk op kunnen spelen. De was vouwen en vegen en poetsen doen we samen met de kinderen zodat ze mee kunnen nabootsen en zichzelf de ruimte eigen kunnen maken.

Respect, persoonlijke aandacht en eerbied

PM-ers hebben respect voor de eigenheid van het kind. De PM-ers geloven in het vermogen van de kinderen om zich zelfstandig te ontwikkelen en zijn zich bewust van hun eigen voorbeeld gedrag. Wij zijn alert op de nieuwe ontwikkelingsmogelijkheden die uit het kind naar voren komen en hebben eerbied hiervoor. Wij zorgen ervoor dat we de kinderen niet teveel voor de voeten lopen met ideeën over wat goed en nuttig is voor kinderen. Ieder kind wordt geknuffeld, op schoot genomen, gewiegd etc. De momenten voor persoonlijk contact met het kind zijn bij het verschonen, aankleden, naar bed brengen, een praatje maken, een boekje lezen, een complimentje maken etc.

- **Stamgroepen**

Bij peuterspeelgroep Marijntje worden iedere dag maximaal 16 kinderen opgevangen. Wij hebben één peutergroep. De kinderen maken deel uit van een stamgroep met vaste medewerkers. Op de peuterspeelgroep hebben wij de volgende indeling in stamgroep:

PSG	**Marijntje**
leeftijden	2 - 4 jaar
Max. aantal kinderen	16
Aantal pm per dag	2
Soort groep	Horizontaal

De kinderen weten in welke roep ze zitten en welke andere kinderen daar komen spelen doordat ze elke dag in dezelfde stamgroep worden opgevangen door hun vaste PM-ers

- Activiteiten

Wij volgen bij Marijntje een vast ritme. In de middag is er tijd voor een activiteit. We doen regelmatig activiteiten zoals schilderen, kleien, vilten, knutselen, kinder yoga, tenten bouwen, voorlezen. In de ochtend vertellen wede kinderen in de kring wat we die dag gaan doen. De activiteiten die we aanbieden zijn verbonden met het thema waar we op dat moment mee bezig zijn of met het seizoen. Het kan voorkomen dat activiteiten buiten of in een andere groep worden gegeven. Er gaat dan altijd een vaste PM-er mee met deze kinderen.

- Festiviteiten

Bij Marijntje vieren we de grote jaarfeesten. We beginnen het jaar met Drie Koningen en vieren Palmpasen, Pasen en Pinksteren in de lente. In de zomer vieren we Sint Jan en organiseren we een zomerfeest. In de herfst komen Sint Maarten, Sinterklaas, en Sint Michael langs en we sluiten het jaar af met Advent en Kerst. Als we met elkaar feest vieren kan het voorkomen dat de kinderen in plaats van op hun stamgroep in de gemeenschappelijke hal, buiten of op een andere groep met elkaar eten. En als het heel mooi weer is gaan we met de kinderen wel eens picknicken in de tuin. Er gaat dan altijd een vaste pedagogisch medewerker mee van de stamgroep van het kind in verband met de emotionele veiligheid.

- Uitstapjes

Soms gaan we op stap met de kinderen. Bij alle uitstapjes geldt altijd de BKR. Afhankelijk van het soort uitstapje berekent de teamleider hoeveel kinderen er mee kunnen met hoeveel pedagogisch medewerkers. Het komt af en toe voor dat een pedagogisch medewerker met enkele kinderen een boodschap gaat doen. Een pedagogisch medewerker neemt altijd minimaal 2 kinderen, een telefoon en telefoonlijst mee. Grote uitstapjes laten we u vanzelfsprekend van tevoren weten. Ook vragen we u hiervoor eerst om toestemming. (*zie protocol uitstapjes)*.

HOOFDSTUK 2

ALGEMENE INFORMATIE

- **Openingstijden**

De peuterspeelgroep is vijf ochtenden per week geopend van 8.30 tot 12.00 uur.
Tijdens de nationaal erkende feestdagen zijn wij gesloten. Daarnaast is de peuterspeelgroep een dag per jaar gesloten in verband met een interne studiedag. U wordt hierover aan het begin van het jaar geïnformeerd. Als het kind door iemand anders dan door de ouder(s)/verzorgers wordt opgehaald, wilt u dat dan aan ons doorgeven ? Wij geven het kind nooit mee aan een onbekende.

- **Het afnemen van een extra dag/ruilen**

Bij Marijntje werken we met vaste opvangdagen. Hierdoor vormen kinderen een echte klas en voelen kinderen zich geborgen op de groep. Mochten ouders willen ruilen dan kunnen zij dit met de PM-ers overleggen en kijken zij of het kan.

- **BKR en de drie-uursregeling**

Gedurende het grootste deel van de dag zijn op de stamgroep van uw kind pedagogisch medewerkers aanwezig. We houden ons daarbij aan de BKR: de beroepskracht-kindratio. De beroepskracht-kind-ratio is het aantal pedagogisch medewerkers in verhouding tot het aantal kinderen op de groep. Deze verhouding is afhankelijk van de leeftijd van de aanwezige kinderen. Voor het bepalen van de juiste BKR volgen wij de landelijke richtlijnen, ook als we groepen samenvoegen. (www.1ratio.nl). Het vaste rooster van Marijntje is voor ouders te vinden op het mededelingenbord in de gang.

Op alle dagen van de week op voldoen wij tussen 8.30 en 12.00 aan de BKR.

Voldoen aan BKR
8.30 – 12.00 uur

- **Vaste gezichten op de groep**

Wij vinden het belangrijk dat kinderen zich bij ons emotioneel veilig voelen. Daarom zorgen wij ervoor dat vertrouwde pedagogisch medewerkers het kind in een vertrouwde omgeving opvangen en begeleiden. Elk kind maakt deel uit van een eigen, vaste stamgroep. Deze groep wordt begeleid door een vast team van pedagogisch medewerkers (de vaste gezichten) Kinderen vanaf één jaar worden door meer vaste medewerkers begeleidt. Zij worden gekoppeld aan maximaal drie vaste gezichten. Op de dagen dat het kind komt is altijd minimaal één van deze drie pedagogisch medewerkers werkzaam op de groep. De pedagogisch medewerkers informeren u in het kennismakingsgesprek over de vaste gezichten van uw kind. Daarnaast is het vaste rooster van elke groep voor ouders te vinden op het mededelingenbord in de gang

- **Mentorschap**

Hoewel alle betrokken, vaste pedagogisch medewerkers uw kind kennen en begeleiden heeft ieder kind een vaste pedagogisch medewerker als mentor. Bij het kennismakingsgesprek wordt u geïnformeerd over wie de mentor van uw kind is en wat het mentorschap inhoudt. Vanaf de start van de opvang is zij het vaste aanspreekpunt voor de ouders, het kind en de collega's. De mentor volgt structureel het welbevinden, de (spel) betrokkenheid en de ontwikkeling van het kind en bespreekt dit met de andere betrokken pedagogisch medewerkers en de teamleider van de locatie in de kind besprekingen. Op

deze manier stemt het team met elkaar af wat het kind nodig heeft om zich prettig te voelen en hoe pedagogisch medewerkers het beste kunnen aansluiten bij de ontwikkelbehoefte van het kind. De mentor is verder de contactpersoon en de eerste gesprekspartner voor u als ouders. De dagelijkse overdracht wordt door alle medewerkers gedaan maar de mentor doet periodiek de oudergesprekken. Als uw kind overgaat naar een andere groep of locatie, of van kinderdagverblijf naar buitenschoolse opvang, krijgt uw kind een andere mentor en vindt er een overdracht plaats. Deze overdracht vindt ook plaats wanneer uw kind van het kinderdagverblijf naar de basisschool gaat. Hiervoor wordt uw toestemming gevraagd. De overdracht wordt bij voorkeur verzorgd door de mentor.

- **Vervanging**

Op elke groep werken vaste pedagogisch medewerkers. Bij de deur van de groep hangt het rooster van de pedagogisch medewerkers die op de betreffende dag werkzaam zijn. Daarnaast werken we met een aantal vaste invalkrachten die voor meerdere locaties binnen ons gebied de vaste medewerkers bij afwezigheid vervangen. Medewerkers die langdurig uitvallen door ziekte of zwangerschap vervangen we altijd met vaste invalkrachten. Ludens heeft verder een eigen invalpool met vaste invalkrachten die op alle locaties ingezet kunnen worden. De invalkrachten en de gebiedsmedewerkers worden altijd goed geïnformeerd over onze werkwijze en afspraken. Als ouder kunt u altijd zien op het mededelingenbord bij de deuren of en welke invalkracht op de groep werkzaam is.

- **Kennismaken en wennen**

Wennen op het kinderdagverblijf

De wenperiode gaat van start op de dag dat de opvang start. De wenperiode beslaat gemiddeld zo'n 3 á 4 dagen, afhankelijk van hoe het met het kind gaat. De tijd dat het kind op de groep is bouwen we langzaam op. De eerste keer is dit meestal een dagdeel, de tweede keer een korte dag en de derde keer een iets langere dag. Ouders zijn tijdens de wenperiode 'in de buurt' en bereikbaar. Als het nodig is kunnen wij ouders bellen om hun kind eerder te komen ophalen. Voor baby's is het vooral van belang om aan de nieuwe verzorgers/PM te wennen. Het is denkbaar dat een kind bij de 'eigen' PM komt wennen op een andere opvang -dag, zolang de BKR dit toelaat. Dit bespreken ouders en PM met elkaar.

Richtlijn voor wennen op het KDV

Dag 1	Kind is met ouder dagdeel op de groep	Binnen contract
Dag 2	Kind is korte dag op de groep; ouder is oproepbaar	Binnen contract
Dag 3	Kind is korte dag op de groep; ouder is aan het begin en eind van de dag oproepbaar	Binnen contract
Dag 4	Kind is korte dag op de groep; ouder is bereikbaar	Binnen contract

Met de pedagogisch medewerker bespreekt u, na iedere wendag kort het verloop van het wennen en de wenselijkheid al dan niet af te wijken van de richtlijnen. De wentijden kunnen aangepast worden aan de behoeften van het kind.

Voor een kind is het fijn om tijdens het wennen iets van thuis bij zich te hebben zoals een knuffel, doekje of een T-shirt van mama. Elk kind heeft een eigen mandje waarin zijn

persoonlijke spullen worden bewaard zoals reserve-kleding, knuffel en eventueel een speen. Na zes weken evalueren wij de wenperiode met de ouders.

- **Overdracht**

Een goede informatie-uitwisseling over uw kind helpt ons uw kind zo goed mogelijk te kunnen begrijpen en te begeleiden. Wij vinden een goede overdracht met u als ouders daarom heel belangrijk en nemen hier zoveel mogelijk de tijd voor. Zo willen wij graag bij binnenkomst weten hoe het met uw kind is en wat hij heeft meegemaakt en vertellen wij bij het ophalen over uw kind en de belevenissen van de dag. Daarnaast verzorgen we vier keer per jaar een uitgebreide nieuwsbrief. Een keer per jaar is er een oudergesprek waarbij de mentor het welbevinden, de (spel)-betrokkenheid en de ontwikkeling van het kind op het kinderdagverblijf met de ouders bespreekt. Bij vragen of bijzonderheden kunt u ook eerder een oudergesprek aanvragen.

- **Observeren en volgen**

Om het welbevinden en de ontwikkeling goed te kunnen volgen maken wij gebruik van een digitaal volgsysteem 'Mijn Observatie'. De basis van ons kindvolgsysteem zijn de volgende vragen: 'Hoe gaat het met dit kind, hoe voelt het zich op het kinderdagverblijf (*Welbevinden)* en hoe geboeid is het bezig'. (*Betrokkenheid)* Immers, als een kind zich goed voelt en intens bezig kan zijn weten we dat hij het goed maakt en volop in ontwikkeling is. Ieder kind doet dit op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo. Naast welbevinden en betrokkenheid brengen wij ook acht ontwikkelgebieden in kaart. De mentor registreert jaarlijks de betrokkenheid en acht ontwikkelgebieden van de kinderen aan de hand van het kindvolgsysteem. Deze observatie bespreekt de mentor in de kindbespreking met de vaste pedagogisch medewerkers en met de ouders. Samen met u bespreken we wat we kunnen doen om het welbevinden en de betrokkenheid van uw kind te verhogen , bijvoorbeeld hoe we nog beter kunnen aansluiten bij de behoeftes, interesses en talenten van uw kind. De mentor deelt het observatieverslag met de ouders.

- **Als er zorgen zijn**

Soms komt het voor dat wij specifieke vragen hebben over het welbevinden of de betrokkenheid van een kind. Het komt ook voor dat de pedagogisch medewerkers behoefte hebben aan extra handvatten of dat wij ons zorgen maken over het gedrag van een kind. In deze situaties gaan we in gesprek met de ouders. Wij overleggen met u hoe we uw kind het beste kunnen begeleiden. Het is daar daarbij mogelijk om de twee pedagogen die werkzaam zijn bij Ludens in te schakelen voor advies. Hiervoor vragen we eerst uw toestemming. De pedagoog doet een aanvullende observatie en geeft een aantal aanbevelingen en tips om met het kind/de situatie om te gaan. Deze worden door de pedagoog besproken met de pedagogisch medewerkers en de ouders. Naar aanleiding hiervan wordt een actieplan opgesteld.

Het kan zijn dat blijkt dat ondanks genoemde procedure de zorgen blijven en het kind meer specialistische begeleiding of hulp nodig heeft. In deze situatie verwijzen we ouders door of wordt in overleg met de ouders contact gelegd met zorgpartners zoals het consultatiebureau, huisarts of buurtteam. Bij ernstige zorg maken we gebruik van de landelijke Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling.

- **Doorgaande ontwikkellijn**

Als uw kind vier jaar wordt gaat hij naar de basisschool en misschien ook naar de buitenschoolse opvang. Voor een goede overgang naar de basisschool en de bso dragen wij de laatste observatie, die wordt gedaan rond de vierde verjaardag, over aan de basisschool en de bso. Dit doen we altijd met toestemming van ouders. Hiervoor wordt een overdracht-

formulier ingevuld dat ondertekend wordt door ouders. Dit levert op een positieve manier een bijdrage aan de ontwikkeling van kinderen. Wij denken dat het fijn is voor een kind als de leerkracht en de pedagogisch medewerker van de bso alvast een idee heeft of een kind lekker in zijn vel zit en welke stappen het in zijn ontwikkeling heeft gezet. Daarnaast willen wij de school en de bso informeren over onze ervaringen met het kind en welke aanpak volgens ons het beste aansluit bij wat het kind nodig heeft. Hierdoor kan de overgang van het kinderdagverblijf naar de basisschool en de bso zo soepel mogelijk verlopen. Ouders kunnen kiezen of zij zelf de informatie aan school/bso geven of dat wij het formulier naar desbetreffende school/bso opsturen

- **Eten en drinken**

Vanuit de pedagogische visie willen wij kinderen ook goed voeden. Hierdoor is als ons eten biologisch. We eten samen met de kinderen in de stamgroep aan tafel en op vaste momenten. We zorgen ervoor dat het gezellig is aan tafel en dat er aandacht is voor elkaar. De tafel wordt altijd netjes gedekt met een broodmandje, glazen etc. Voordat we gaan eten zingen we een liedje. Bij Ludens hechten we aan goede, gezonde voeding (*zie voedingsbeleid*) We gaan ervan uit dat kinderen in principe een gezonde eetlust hebben. En dat ze zelf kunnen aangeven hoeveel en wat zij willen eten en drinken. Kinderen mogen zelf hun boterham smeren zodra ze dat willen. De kinderen drinken zoveel mogelijk zelf uit hun glas. Wanneer een kind een voedselallergie of – overgevoeligheid heeft houden we daar rekening mee. Wij geven het goede voorbeeld met betrekking tot een gezonde leefstijl (gezond eten en drinken, actief bewegen, niet roken/snoepen) in het bijzijn van kinderen en ouders.

- **Verschonen en Zindelijkheid**

De verschoonmomenten zijn belangrijke contact-momenten tussen de pedagogisch medewerker en het kind. Dit is het moment waarop er exclusieve aandacht voor elkaar is. Het samenzijn tijdens het verschonen zorgt voor positieve interactie en ondersteunt de relatie tussen medewerker en kind. We nemen hier dus de tijd voor. De schone luier is mooi meegenomen.
Zindelijk worden gaat vanzelf. We ondersteunen en stimuleren dit proces maar forceren niet. Als uw kind belangstelling begint te tonen zorgen wij ervoor dat het kind op een potje of op de wc kan gaan. Wij doen dit altijd in nauw overleg met de ouders. Ook als een kind regelmatig een droge luier heeft vragen we of het kind op het potje of de wc wil plassen. Zo zorgen we ervoor dat een kind op een ontspannen en positieve manier zindelijk leert te worden

- **Seksualiteit**

Voor baby's en peuters is een sensitieve en liefdevolle verzorging heel belangrijk. Zij hebben behoefte aan lichamelijk contact zoals op schoot zitten, een knuffel krijgen, over de rug kriebelen. Ook zijn kinderen vaak nieuwsgierig naar hun eigen lichaam en dat van anderen. Langzamerhand worden peuters zich bewust van de lichamelijke verschillen tussen jongens en meisjes. Peuters zeggen dat ze met papa willen trouwen of ze vragen zich ineens af waar de baby in de buik vandaan komt. Dit zijn allemaal aspecten van de seksuele ontwikkeling van kinderen. Met de behoefte van kinderen aan intimiteit gaan wij respectvol om. Daarbij letten we goed op wat het kind aan geeft. Als een kind niet op schoot wil of geen afscheidskus wil geven hoeft dat ook niet. Ook met de behoefte aan ontdekken gaan we respectvol om. Kinderen mogen 'doktertje' spelen en 'vadertje en moedertje'. Wel begrenzen we het zonodig. Zo leren we de kinderen voorzichtig met elkaar te zijn en 'nee' te zeggen tegen spel dat ze niet prettig vinden. We oberveren goed zodat we weten wat er bij kinderen speelt. We vinden het belangrijk om serieus op vragen van kinderen in te gaan, aangepast

aan het begripsniveau van de kinderen. Op deze manier dragen we bij aan een positieve (seksuele) ontwikkeling van kinderen (*zie bijlage 7, seksuele ontwikkeling)*

HOOFDSTUK 3

PEDAGOGISCHE UITGANGSPUNTEN

- **Pedagogische doelen**

In ons Algemeen Pedagogisch Beleid is onze visie op ontwikkeling en opvoeding beschreven. Het bevat algemene pedagogische uitgangspunten die gebaseerd zijn op de pedagogische basis-doelen uit de wet Kinderopvang. Deze doelen zijn:

-het bieden van emotionele veiligheid
-het bieden van mogelijkheden tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties
-het bieden van mogelijkheden tot het ontwikkelen van sociale competenties
-de overdracht van waarden en normen

Wij werken dagelijks aan deze vier doelen. In dit werkplan vindt u de praktische uitwerking van ons Algemeen Pedagogisch Beleid

- **Doelen en interactievaardigheden**

In hoeverre de pedagogische doelen, zoals beschreven in de wet, worden bereikt hangt voor het grootste deel af van de manier waarop de pedagogisch medewerkers met de kinderen communiceren. Hoe beter de interactie tussen de pedagogisch medewerker en het kind, hoe beter het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen. Goede interactie is interactie die op een *kindvolgende manier* bijdraagt aan het bereiken van de vier opvoedingsdoelen. Onze pedagogisch medewerkers hanteren hiervoor de volgende zes interactievaardigheden:

1. Sensitieve responsiviteit
2. Respect voor de autonomie
3. Structuren en grenzen stellen
4. Praten en uitleggen
5. Begeleiden van interacties tussen kinderen
6. Stimuleren van ontwikkeling

- **De Groeimeter**

Op onze *Groeimeter* hebben we in 12 items beschreven hoe wij werken aan de pedagogische doelen.

Deze Groeimeter-items corresponderen als volgt met de genoemde zes interactie-vaardigheden :

Vaardigheid	Wat betekent dit	Groeimeter-item	Effect	Doel
Sensitieve responsivitieit	Signalen van kinderen opvangen en er de juiste betekenis aangeven; op een positieve en ondersteunende manier reageren zodat het kind zich begrepen voelt	**-Fijn dat je vertelt wat er is** (op een respectvolle manier communiceren) **-Je vliegt** (werken met plezier) **-Wat heb je gevonden** (goed kijken en luisteren naar kinderen) -**Goed gedaan** (veel positieve aandacht geven)	Kinderen zich emotioneel veilig laten voelen	Het bieden van emotionele veiligheid
Respect voor autonomie	Respect hebben voor de eigenheid van het kind. Letterlijk en figuurlijk de ruimte geven	-**Probeer het maar** (vertrouwen hebben in de competenties van kinderen) **-Bij ons mag je vies worden**(kinderen ruimte geven om zelf te mogen ontdekken) -**Zo kan het ook** (ieder op zijn eigen wijze) -**Wat vinden jullie ervan** (kinderen serieus nemen en een stem geven)	Kinderen zelfvertrouwen geven	Bevorderen van persoonlijke competenties
Structureren, leiding geven en grenzen stellen	Een kader aangeven waarbinnen het kind de ruimte heeft. Ingrijpen bij ongewenst gedrag	-**Mmmmm, lekker appeltje** (het goede voorbeeld geven) -**Goed gedaan** (veel positieve aandacht geven)	Creeren van overzicht en gezamenlijkheid	Eigen maken van normen en waarden Het bieden van emotionele veiligheid

Praten en uitleggen	Taal gebruiken als communicatiemiddel. Taal gebruiken om betekenis te geven aan de ervaringen van kinderen	**Fijn dat je vertelt wat er is** (op een respectvolle manier - communiceren) -**Mmmmm, lekker appeltje** (het goede voorbeeld geven)	Contact en begrip van de wereld	Eigen maken van normen en waarden
Ontwikkelings stimulering	Voorwaarden scheppen voor een brede ontwikkeling. Stimuleren door aan te sluiten op interesses	**Bij ons mag je vies worden** (ruimte geven om zelf te mogen ontdekken) **-Spring maar ik vang je op** (uitdagingen bieden en grenzen stellen) **- Wat heb je gevonden** (goed kijken en luisteren naar kinderen)	Brede ontwikkeling van kinderen	Bevorderen van persoonlijke competenties
Begeleiden van interacties tussen kinderen	Versterken van sociale vaardigheden, het innemen van een plaats in de groep, uitproberen van sociale rollen en het leren omgaan met verschillen	**-Samen kun je meer** (werken aan verbondenheid, we doen het samen) **-Zo kan het ook** (we hebben aandacht voor ieders eigen wijze) **-wij lossen het samen wel op** (we zoeken met elkaar naar win-win-oplossingen)	Leren deel uitmaken van een groep	Bevorderen van sociale competenties

- **Sensitieve responsiviteit**

WAT HEB JE GEVONDEN

In de allereerste plaats zorgen wij ervoor dat kinderen zich veilig bij ons voelen. Dat is de voorwaarde voor ontwikkeling. Dit doen we door ‘sensitief’ en ‘responsief’ te zijn. Dit betekent dat wij

◊ oogcontact maken
◊ de reactie van een kind afwachten voordat we reageren
◊ lichamelijk contact maken als het kind dat wil (aai over de bol, knuffel)
◊ contactinitiatieven nemen
◊ op kindhoogte zitten
◊ kinderen regelmatig emotioneel laten bijtanken
◊ reageren op de intenties van het kind

JE VLIEGT

We werken met plezier, warmte en betrokkenheid bij de kinderen. Onze interacties met de kinderen zijn vriendelijk en hartelijk. Dit betekent dat wij:

◊ vriendelijk naar het kind kijken
◊ veel lachen naar en met de kinderen
◊ spelletjes, liedjes en activiteiten doen die aansluiten bij de kinderen en waar we zelf ook plezier in hebben

FIJN DAT JE VERTELT WAT ER IS

We communiceren respectvol met de kinderen. Dit betekent dat wij:

◊ op een rustige toon praten
◊ behoeften en gevoelens van het kind benoemen
◊ actief luisteren naar de behoeften en gevoelens van het kind
◊ ik-taal gebruiken
◊ gedrag verwoorden
◊ ervaringen en emoties benoemen
◊ kinderen troosten als ze verdrietig zijn
◊ op respectvolle manier de medewerking van kinderen vragen (niet commanderen)

GOED GEDAAN

We geven veel positieve aandacht. Dit betekent dat wij:

◊ het gedrag benoemen van kinderen waar we blij van worden
◊ zoveel mogelijk ja zeggen en zo min mogelijk nee
◊ kinderen aan moedigen
◊ uitleggen waarom we gedrag niet goed vinden maar daarbij niet ‘het hele kind’ afwijzen
◊ een kind de volle aandacht geven bij verzorgingsmomenten
◊ bij de kinderen blijven als ze bang of verdrietig zijn

- **Respect voor de autonomie**

BIJ ONS MAG JE VIES WORDEN

We geven kinderen de ruimte, hebben respect voor de autonomie. Dit betekent dat wij

◊ kinderen op een zorgvuldige manier aanraken
◊ aankondigen als we kinderen oppakken
◊ tijdens het verschonen benoemen wat we gaan doen zodat het kind zich hierop kan voorbereiden
◊ het tempo van het kind volgen
◊ de intiatieven van het kind volgen
◊ kinderen letterlijk en figuurlijk zoveel mogelijk de ruimte geven om zelf te spelen, te ontdekken en te experimenteren
◊ stimuleren om hun eigen plannetjes uit te voeren
◊ zelf laten kiezen of ze al of niet met een activiteit mee willen doen
◊ baby’s zo min mogelijk vast leggen in wippers of maxi-cosi’s

ZO KAN HET OOK

We hebben aandacht voor ieders eigen wijze. Dit betekent dat wij

- ◊ kinderen de gelegenheid geven om iets uit te proberen op hun eigen manier en in hun eigen tempo
- ◊ met de kinderen praten over overeenkomsten en verschillen tussen hen
- ◊ extra steun bieden aan kinderen die kwetsbaar zijn
- ◊ waardering/erkenning uitspreken voor eigen initiatieven en gedachten
- ◊ geduld hebben ten opzichte van eigen initiatieven en oplossingen
- ◊ kinderen keuzemogelijkheden geven
- ◊ de eigenheid van een kind onderzoeken: niet ieder kind heeft dezelfde behoefte en dezelfde aanpak nodig

WAT VINDEN JULLIE ERVAN

We geven kinderen een stem. Dit betekent dat wij:

- ◊ kinderen laten mee praten, denken en beslissen
- ◊ de ideeën van de kinderen samen met hen vorm geven
- ◊ actief vragen wat de kinderen van iets vinden
- ◊ kijken en luisteren naar wat ze bezig houdt
- ◊ de ideeën van de kinderen regelmatig betrekken in onze besluitvorming

PROBEER HET MAAR

We hebben vertrouwen in kinderen. Dit betekent dat wij:

- ◊ kinderen helpen het zelf te doen op hun eigen manier en in hun eigen tempo (niet overnemen)
- ◊ kinderen keuzes en verantwoordelijkheden geven (op hun niveau)
- ◊ fouten maken mag !
- ◊ wachten tot het kind om hulp vraagt of wachten tot het moment dat een kind echt niet zelf verder kan
- ◊ vragen stellen waardoor het kind weer zelf verder kan of we hakken de taak in kleine stukjes en nemen alleen het lastige stukje over
- ◊ de grote kinderen vragen om de kleintjes te helpen

- **Structureren en leiding geven**

HET GOEDE VOORBEELD GEVEN

Wij structureren, geven leiding en bieden grenzen. Dit betekent dat wij

◊ voorbeeldgedrag laten zien dat wij graag bij de kinderen willen zien t.a.v. omgangsvormen
◊ uitleggen wat we van een kind verwachten en welk gedrag bij welke situatie hoort
◊ een dagschema volgen met dagelijkse routines en rituelen in een herkenbare en vertrouwde volgorde (met ruimte voor enige flexibiliteit voor onvoorziene situaties of uitloop van geplande activiteiten) (*zie bijlage 1en 2)*
◊ aan de kinderen vertellen wat er gaat gebeuren en vertellen wat er *wel* mag.
◊ aan de kinderen duidelijk maken wat er van hen verwacht wordt en uitleggen
◊ heldere grenzen stellen met behulp van ik-boodschappen
◊ tijdig ingrijpen bij grensoverschrijdend gedrag

- **Praten en uitleggen**

FIJN DAT JE VERTELT WAT ER IS

We bieden een taalrijke omgeving: Dit betekent dat wij

◊ reageren op initiatieven van kinderen (verbaal en non-verbaal),
◊ de inhoud en onze taal afstemmen op de interesse en het begripsniveau van de kinderen
◊ kinderen aanmoedigen om hun gedachten, ideeën en gevoelens te verwoorden
◊ gesprekjes voeren met kinderen, praten *met* ze en niet *tegen* ze.
◊ naast gesloten vragen ook open vragen stellen en geduldig luisteren
◊ uitbreiden wat kinderen zeggen en uitleggen wat er gaat gebeuren.
◊ benoemen wat we zien en zeggen wat we doen.
◊ de bedoelingen en gevoelens van de kinderen verwoorden (als zij dat nog niet kunnen)
◊ reageren op signalen van de baby door zelf ook geluidjes te maken
◊ we onze handelingen benoemen ('nu ga ik je optillen en naar je bed brengen') en ons afstemmen op de reactie van het kind

HET GOEDE VOORBEELD GEVEN

We geven het goede voorbeeld: Dit betekent dat wij

◊ een leerzaam/prikkelend taalaanbod bieden en taal gebruiken op een speelse manier
◊ onze handelingen met taal begeleiden
◊ informatie en uitleg opbouwen in stapjes
◊ het kind 'verbeteren' door het goede woord in een klein zinnetje te herhalen
◊ regelmatig interactief voorlezen
◊ praten met kinderen over plannen voor morgen, motieven om iets te doen, dingen die gisteren gebeurd zijn

- **Ontwikkelingsstimulering**

BIJ ONS MAG JE VIES WORDEN

We geven kinderen de ruimte om spelend te ontwikkelen. Dit betekent dat wij

◊ kinderen zoveel mogelijk zelf het spel laten bepalen
◊ de aandacht van de kinderen richten op ervaren en ontdekken in plaats van kant en klare oplossingen aan te bieden
◊ een rijke, uitdagende en spannende omgeving aanbieden waarin kinderen van alles zelf kunnen ontdekken
◊ samen met de kinderen het ontdekkingsproces verwoorden
◊ de spelbetrokkenheid vergroten door rustig op de grond erbij te gaan zitten als de kinderen spelen zonder het spel over te nemen
◊ de nieuwsgierigheid van kinderen prikkelen

WAT HEB JE GEVONDEN ?

Wij stimuleren de brede ontwikkeling van kinderen. Dit betekent dat wij

◊ goed kijken en luisteren naar de kinderen en aansluiten op de interesse van kinderen
◊ bij het aanbieden van activiteiten aansluiten bij waar op dat moment de aandacht van het kind naar uitgaat en bij de ontwikkeling en het tempo van het kind
◊ kijken naar wat de kinderen bezig houdt in plaats van naar hoe houden wij de kinderen bezig

SPRING MAAR, IK VANG JE OP

Wij bieden uitdaging en stimuleren de verschillende ontwikkelingsgebieden. Dit betekent dat wij

◊ kinderen steeds een stapje verder in hun ontwikkeling helpen door regelmatig nieuwe activiteiten aan te bieden, vragen te stellen of instructies te geven die aansluiten bij hun interesse en ontwikkelingsniveau
◊ steeds net iets verder gaan dan waar ze zelf mee bezig zijn.
◊ muziek maken, zingen, dansen, schilderen, kleien, bewegen, sporten, tuinieren, verhalen vertellen, voorlezen, poppenkast spelen en koekjes bakken.
◊ kinderen laten helpen bij dagelijkse werkzaamheden zoals de afwasmachine inruimen, was vouwen, glas en oud papier wegbrengen ook zien als een activiteit
◊ zelf vaak beginnen met een activiteit waardoor de kinderen vanzelf aanschuiven
◊ kijken naar het proces en niet naar het uiteindelijke resultaat van een activiteit
◊ wijzen op de nieuwe mogelijkheden van spelmateriaal
◊ oog hebben voor de talenten van kinderen en kinderen stimuleren bij het verder ontwikkelen van hun talent

◊ structureel nieuwe materialen aanbieden die uitnodigen tot spel en regelmatig iets veranderen in de omgeving, iets toevoegen of juist iets weg halen

- **Begeleiden van interacties tussen kinderen**

SAMEN KUN JE MEER

We zorgen voor verbinding in de groep. Dit betekent dat wij:

◊ de kinderen elke dag persoonlijk welkom heten en aan het eind van de dag van ieder kind weer afscheid nemen
◊ de aandacht van de kinderen op elkaar richten door bv. vaak de namen te noemen zodat ze elkaar kennen en zich gezien voelen
◊ de kinderen naar elkaar laten luisteren en helpen in het verwoorden van hun mening/gevoelens naar andere kinderen
◊ kinderen bij elkaar betrekken en elkaar laten troosten en helpen
◊ vriendschappen stimuleren door kinderen regelmatig in kleine groepjes met elkaar te laten spelen
◊ baby's regelmatig naast elkaar leggen
◊ uitgebreid aandacht besteden aan nieuwe kinderen zodat ze zich snel thuis gaan voelen bij ons

WIJ LOSSEN HET SAMEN WEL OP

We begeleiden interacties. Dit betekent dat wij:

◊ kinderen leren dat ze een ruzie kunnen oplossen door te praten
◊ kinderen helpen als ze er niet zelf uit kunnen komen om zelf een oplossing te verzinnen
◊ bij conflicten met de kinderen samen zoeken naar een win-win-oplossing door zes stappen te volgen (afgestemd op de leeftijd van de kinderen):

1. We grijpen rustig in als de kinderen elkaar pijn of verdriet doen
2. We benoemen de gevoelens en behoeften van de kinderen
3. We vragen wat er aan de hand is, vragen de kinderen elkaar aan te kijken en tegen elkaar te praten
4. We formuleren het probleem
5. We vragen de kinderen om ideeën voor mogelijke oplossingen en laten ze er eentje kiezen die ze allebei ok vinden
6. We helpen de kinderen zo nodig om zich aan hun afspraken te houden
7. We geven een compliment als kinderen zelf hun conflict hebben opgelost

- **Ruimte en materialen**

De groepsruimte en buitenruimtes hebben een belangrijke pedagogische functie. We hebben op ons kinderdagverblijf goed ingerichte binnen- en buitenruimtes die kinderen uitnodigt om te spelen, te ontdekken en gezellig of rustig samen of even alleen te zijn

BINNEN

Elke stamgroep maakt gebruik van een eigen groepsruimte. De inrichting is huiselijk, veilig en uitdagend. Er is een seizoen/thema-tafel en er zijn huiselijke elementen als foto's, planten en kleedjes. Onze is ingedeeld met verschillende herkenbare hoeken, bedoeld voor bepaalde soorten spel. Er is een poppenhoek, een kleine wereld, een bouwhoek, en een hoek met kussens waar de kinderen zich even rustig kunnen terug trekken. De indeling van de ruimte en het aanbod van de materialen zijn zodanig dat er iets te ontdekken en te experimenteren valt voor de kinderen. Materialen zijn zo neergezet dat kinderen zelf kunnen pakken wat ze nodig hebben voor hun spel. In de ruimte hangen kunstwerken die door de kinderen zelf zijn gemaakt.

BUITEN

In principe gaan we iedere dag naar buiten om een frisse neus te halen. We hebben een grote tuin waar veel te beleven valt voor de kinderen. Er is zandbak, bomen, schaduwplekken, gras, plekken waar beestjes zitten, plekken om te klimmen, te verstoppen, hutten te bouwen. Kinderen kunnen sjouwen met takken en spelen met zand, modder en water. Vies worden mag! Ook als het regent trekken we de laarzen en de regenjas aan en gaan we stampen in de plassen. Met warm weer zetten we bakken met water neer zodat de kinderen met water en zand kunnen spelen.

VEILIGHEID

Spelen brengt soms risico's met zich mee. De meeste kinderen vinden het leuk om iets spannends te doen. Bijvoorbeeld om ergens op te klimmen of van iets af te springen. Dat helpt kinderen om hun mogelijkheden te leren kennen, hun grenzen te verleggen en te voelen wat er kan en wat niet. Juist door risico's te nemen leren kinderen om veilig te spelen. Wij vinden het belangrijk om kinderen spannende en uitdagende situaties te laten ervaren en niet alle risico's weg te halen voor kinderen. Om zicht te houden op kleine, aanvaardbare risico's en tijdig te anticiperen op eventuele onveilige situaties registreren en evalueren wij de (kleine) ongevallen. Daarnaast registreren en evalueren we de (kleine) ongevallen, zodat wij alert blijven op een veilige en gezonde omgeving. Hoe we dit doen staat beschreven in ons Veiligheids- en gezondheidsbeleid op de locatie (*zie veiligheids- en gezondheidsbeleid op de locatie, in te zien via de teamleider*)

SPELMATERIALEN

Wij zorgen ervoor dat er afwisselend speelgoed is voor de verschillende ontwikkelingsgebieden en aansluitend op de verschillende ontwikkelingsfasen Iedere groep is ingericht volgens een basis-inventarisatielijst (*zie spel- en inrichtingsbeleid)* Het spelmateriaal is zichtbaar en bereikbaar voor kinderen. Het meeste materiaal kunnen zij zelf pakken, bepaalde materialen kunnen zij aan de pedagogisch medewerker vragen.

OPEN MATERIALEN

Daarnaast zijn er veel "open" materialen. Dat wil zeggen: materialen die je op meerdere manieren kunt gebruiken. Open materialen zijn "passief" – ze doen niets uit zichzelf, maar een kind kan er van alles aan beleven en onderzoeken en het maakt een kind dus "actief". Bv. mandjes, borstels, vergrootglas, doeken, verrekijker, potten en pannen, emmertjes, houten blokken, sponzen, verkleedkleren etc. Dit materiaal nodigt kinderen uit om nieuwe handelingen en ander gedrag uit te proberen. Een belangrijke bron van ontdekken en ontwikkelen

DUURZAAM

We vinden het belangrijk zoveel mogelijk gebruik te maken van duurzame materialen. Bij de aanschaf van materiaal houden we rekening met duurzaamheid/een lange levensduur. We gebruiken bijvoorbeeld veel hout en steen. Kinderen spelen bij Ludens verder met zoveel mogelijk natuurlijke materialen

UITNODIGEND, AFWISSELEND EN GENOEG

Kinderen kunnen het spelmateriaal zelf pakken zodat zij zelf kunnen kiezen waar zij mee gaan spelen. Het spelmateriaal is uitnodigend neergezet. De pedagogisch medewerker observeert wát de kinderen bezighoudt en past het spelmateriaal daar regelmatig op aan. Afwisseling van materiaal geeft nieuwe impulsen en houdt het spel interessant.
Kinderen spelen intensiever met een stapel bekers dan met 1 beker, een bak met veel auto's is uitnodigender dan 1 auto etc We kiezen voor materiaal waar we makkelijk meerdere exemplaren van aan kunnen schaffen. We wisselen materiaal regelmatig af.

OPRUIMEN

We zorgen door de dag heen voor het ordenen van het materiaal en zetten het weer uitdagend neer .Vanaf een jaar of drie stimuleren we kinderen actief mee te helpen met opruimen. Voor die tijd is het speelgoed in een mand stoppen en er weer uitgooien nog een spel voor ze.

HOOFDSTUK 4
SAMENWERKEN MET OUDERS

De wet en de regelgeving.
Ludens werkt conform wet en regelgeving. In de Wet Kinderopvang (2013) is opgenomen dat op ieder kindercentrum een oudercommissie behoort te zijn, met het recht te adviseren over een aantal vastgelegde onderwerpen. In de Wet Versterking Positie Ouders (2016) staat dat een locatie met 50 of meer kinderen deze verplichting heeft en dat een locatie met minder dan 50 kinderen aantoonbaar een alternatieve ouderraadpleging moet organiseren. De adviesrecht-onderwerpen zijn voorgenomen besluiten van de organisatie t.a.v. artikel 1.60 van de Wet Kinderopvang waaronder:

1. de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan artikel 1.50, eerste lid, in het bijzonder het pedagogisch beleid dat wordt gevoerd. De leiding van de locatie zorgt ervoor dat er tenminste een keer per 12 maanden overleg is met de oudercommissie over de invulling van het nog te voeren pedagogisch beleid en het al gevoerde pedagogisch beleid;
2. voedingsaangelegenheden van algemene aard en het algemene beleid op het gebied van opvoeding, veiligheid of gezondheid;
3. openingstijden;

4. het beleid m.b.t. spel- en ontwikkelingsactiviteiten t.b.v. de kinderen, waaronder het aanbieden van voorschoolse educatie;
5. de vaststelling of wijziging van een regeling inzake de behandeling van klachten als bedoeld in artikel 1.57b, eerste lid;
6. wijziging van de prijs van kinderopvang.

Centrale Oudercommissie
Ouders, als belangenbehartigers van hun kind, hebben ook organisatiebreed een plaats bij Ludens. Hiertoe is er de Centrale Oudercommissie. Het doel van de Centrale OC is gemeenschappelijke belangenbehartiging op centraal niveau. Daarnaast is de centrale OC klankbord, stimulans, aanspreekpunt en signaleerder.

Contacten met de ouders
Het belangrijkste contact dat u als ouder heeft is met de pedagogisch medewerkers van de groep. Wij vinden het belangrijk om een goede band op te bouwen met ouders. Om dit goed te kunnen doen is het van belang dat wij regelmatg informatie uitwisselen en eventuele vragen en/of zorgen delen. Wij staan open voor vragen en opmerkingen van ouders. De meeste contactmomenten vinden plaats tijdens de dagelijkse breng- en haalmomenten. Als er in de groep even geen tijd is om een gesprek te voeren, kan er een afspraak gemaakt worden om op een ander tijdstip te praten.

Nadat de definitieve plaatsing van een kind is geregeld, neemt één van de pm-ers die het kind in de groep krijgt, contact met u op. Er worden afspraken gemaakt over de wenperiode. In het kennismakingsgesprek worden alle praktische zaken besproken. Daarma is er jaarlijks een oudergesprek waarin de jaarlijkse observatie wordt doorgenomen.

Als er zaken zijn waar u ontevreden over bent, kunt u terecht bij de pm-er of bij de teamleider. Wij horen graag van u hoe u de opvang ervaart. Hiervoor hebben wij ook klacht- en complimentenformulieren. Op deze manier kunnen wij onze kwaliteit blijven verbeteren.

Evaluatie
Als de kinderen ons kindercentrum verlaten, vragen wij u een evaluatie formulier in te vullen. Als u dat wenst kunt u deze punten ook in een gesprek toelichten.

Bijlage 1: Dagindeling

Van 08.30 – 09.00 uur:
Kinderen worden gebracht door ouders. Zij geven bijzonderheden door aan de PM-ers en gaan daarna met hun kind de groep in om even met hun een kopje thee te drinken in de poppenhoek of een verhaaltje voor te lezen. Om vijf voor negen gaan de juffen opruimen en nemen de ouders afscheid.

Het is opruimtijd
Het is opruimtijd
Het speelgoed wil gaan slapen

Van 09.00 – 09.30 uur:
Samen met de kinderen maken we Marijntje wakker en zingen we seizoensgebonden liedjes en versjes. Ook gaat er een knuffelmand rond waarin de kinderen hun knuffel kunnen leggen. De knuffels gaan namelijk slapen terwijl de kinderen spelen. De jongste kinderen worden verschoond.

Doe de knuffels in de mand
Die gaan slapen in de mand
Is hij hier
Is hij daar
Rust maar zachtjes, slap nu maar

Van 09.30 – 10.30 uur:
Kinderen spelen vrij in een van de hoeken. Of nemen deel aan een activiteit aan tafel. Regelmatig wordt er brood gebakken of een huishoudelijke taak verricht waarbij de kinderen kunnen helpen. Er wordt fruit gesneden aan tafel waar de kinderen bij mogen helpen.

Zeg bakkertje
Zeg Bakkertje
Wat doe jij met dat meer
Ik maak er lekkere broodjes van
En koekjes oh zoveel

Van 10.30 – 11.30 uur:
De kinderen gaan aan tafel en drinken thee en eten fruit. Aan tafel lezen we een verhaal voor of doen een een tafelspel. Na het eten worden de kinderen verschoont en gaan de grote naar de wc. Hier wordt uitgebreid de tijd voor genomen zodat kinderen kunnen oefenen met plassen en naar het potje gaan.

Mijn buiktje rammelt
Ik heb zo een trek
Iedereen zit op de goede plek
We hebben allemaal heerlijk fruit
En juffie die deelt alles uit
Een appel, een kiwi banaan of een peer

Wat zal het zijn deze keer
Ik wil het nu wel weten
dus ga maar lekker eten.

Van 11.30 – 12.00 uur:
Bij mooi weer gaan we met de kinderen naar buiten en wachten we tot de ouders de kinderen komen ophalen. Bij slecht weer wachten we met de kinderen binnen.

Wie gaat er mee
Wie gaat er mee
Naar het land van sint andree
En daar wonen zoveel kinderen
En die leven daar in gloria
Victoria!

Bijlage 2: Rituelen en feesten

Voor de emotionele veiligheid van het kind is het belangrijk dat er herkenningspunten zijn in de structuur van een dag en een jaar. Ook zijn die er bij een maaltijd, slapen, verjaardag, de seizoensfeesten en rituelen.De rituelen die dagelijks plaatsvinden, zijn beschreven bij de dagindeling (Bijlage 1).

Verjaardag We besteden aandacht aan de verjaardag van de kinderen. In overleg met de ouder(s) spreken we af op welke dag we de verjaardag van het kind vieren. De slingers worden opgehangen en de stoel wordt versierd. De verjaardag van de jarige wordt in de kring gevierd. De PM-er vertelt een geboorte verhaal en na het zingen van de verjaardagsliedjes geven we de jarige een cadeautje dat de PM-er zelf gemaakt heeft. De jarige mag de traktatie uitdelen. We adviseren ouders een gezonde traktatie mee te geven. De PM'ers hebben hierover creatieve ideeën.
Ouders mogen desgewenst aanwezig zijn bij de verjaardagsviering in de kring.

Afscheid
Een peuter die vier wordt, viert niet alleen de verjaardag, maar ook het afscheid van de groep. In de kring vertellen we een bijbehorend afscheidsverhaal en natuurlijk krijgt de vierjarige ook een cadeautje.

Jaarfeesten
Vrije Peuterspeelgroep Marijntje viert de jaarfeesten. Wij leven in een ritme van seizoen naar seizoen het jaar rond.

St. Jansfeest
De dagen worden weer langer en de zon bereikt haar hoogste punt. We bereiden ons voor op het midzomerfeest: het Sint Jans feest. Met een mooie bloemenkrans in het haar dansen de kinderen in de kring en vieren we dat het zomer is en de overvloed die de natuur ons schenkt. Er worden pannenkoeken, vruchtenbol, en cakejes etc. gegeten en vruchtensap uit het seizoen gedronken.

Zomer
Als de kinderen na de zomervakantie terugkomen, is de stemming van vakantie en zomer nog niet voorbij. We zingen liedjes en doen de versjes over de zon, zee, meeuwen, bloemen en het water. Op de jaartafel zijn de gevonden schelpen, het strand en de vissersboten terug te vinden.

Herfst:

St. Michael
Langzamerhand nadert de maand september, de zon staat minder hoog aan de hemel en de dagen worden korter. De kinderen komen met de eerste gevonden kastanjes en bladeren naar het kinderdagverblijf. De jaartafel verandert in warme herfstkleuren, waar we de gevonden bladeren uit de natuur verzamelen. PM-ers zingen liedjes en versjes van de herfst, lezen boekjes en maken knutsels. Op de Vrije School wordt dan het Michaëlsfeest, meestal als een oogstfeest, gevierd. Bij de peuters wordt het niet expliciet gevierd, maar opgenomen in de herfstbeleving. Er wordt appelmoes en druivensap gemaakt. We eten en drinken deze op de groep en wat er overblijft mag door de kinderen naar huis meegenomen worden.

St. Maarten
Als het einde van de herfst in zicht is, vieren we Sint Maarten. Met dit feest worden lantaarntjes gemaakt. De ouders maken zelf een lantaarntje voor hun eigen kind waarmee de kinderen een optocht mee kunnen doen. Er worden Sint Maartens liedjes gezongen en pompoensoep gegeten.

Sinterklaas
Al snel nadert de maand december en bereiden we ons voor op het Sinterklaasfeest. Na een werkavond met de ouders waar iedereen een zelfde cadeau voor zijn of haar kind heeft gemaakt, vieren we het Sinterklaasfeest.

Sinterklaas komt niet in levende lijve bij ons. We vieren het feest d.m.v. liedjes en verhalen en een tafelspel. Dan worden de cadeautjes uitgedeeld uit de zak van Sinterklaas en wordt het feest afgesloten met een beker chocolademelk en pepernoten.

Conform het beleid van Ludens, gebruiken wij (afbeeldingen van) roeptpietjes en gekleurde pietjes.

Advent
Vanaf de vierde zondag voor kerstmis wordt de adventskalender neergezet en verschijnen er steeds meer sterren op het raam. Adventsliedjes en verhaaltjes worden gezongen en voorgelezen.

Kerst
Als de kerstsfeer in de groep is ontstaan, vieren we, na vier weken voorbereiding, het Kerstfeest. Ook hier vindt weer een tafelspel plaats en is er aan het einde van de dag een feestelijk samenkomen met ouders. Er wordt kersstol gegeten en warme chocolade melk gedronken. en daarna volgt de speciale kerstlunch.

Winter
In de winter verandert de jaartafel in een wintertafel. Verhalen die we aan de kinderen vertellen, gaan over de sneeuw, de hagel en het ijs. We zingen de liedjes van de winter, maken als er sneeuw ligt wandelingen door de sneeuw en in de kou. In de groep trekken we regelmatig (alsof) de schaatsen aan en stellen we voor dat we een tocht over het ijs maken. In een lange sliert komen de kinderen met een schaatsbeweging achter de PM-er aan.

Lente
De eerste krokussen die we buiten ontdekken, kondigen aan dat de lente in aantocht is. De 'wortelkindjes' worden wakker en de dieren ontwaken uit hun winterslaap. 'Moeder aarde' komt dan als symbool van nieuw leven op de jaartafel te staan, omringd met de eerste lentebloemen en het prille groen van de bomen.

Palmpasen
Dan bereiden we ons voor op Palmpasen. De palmpasenstokken worden gemaakt en broodhaantjes gebakken, de optocht gedaan en Palmpasen liederen gezongen. Daarna worden de broodhaantjes opgegeten en sap gedronken.

Pasen
Tijdens Pasen verven PM-ers en ouders met elkaar eieren en verstoppen die in de tuin. De kinderen mogen ze gaan zoeken en uiteindelijk eten we de eieren tijdens de paaslunch met matzes en een lekkere paasstol.

Marijntje viert de grote jaarfeesten uitgebreid met ouders en alle kinderen. De kleinere feesten (bv. Pinksteren, carnaval etc.) worden niet uitgebreid gevierd maar we besteden hier wel aandacht aan.

Bijlage 3: Ondersteuning beroepskrachten

Bij Ludens werken we uitsluitend met pedagogisch medewerkers (pm-ers) met een beroepskwalificatie volgens de CAO Kinderopvang. Alle medewerkers beschikken over een geldige VOG (Verklaring Omtrent Gedrag). We houden ons aan de wettelijke regels die gelden in de kinderopvang. De maximale omvang van de groepen en het aantal opgevangen kinderen per pedagogisch medewerker ligt vast in de wet- en regelgeving en Ludens hanteert altijd die normen.

Voor de implementatie en ondersteuning van het pedagogisch beleid (waaronder het ontwikkelingsgericht werken) heeft Ludens twee pedagogen en drie video-interactie begeleiders in dienst die pm-ers en teamleiders ondersteunen door middel van trainingen, gesprekken, observaties en video-interactiebegeleiding.

Gordontraining *'Effectief omgaan met kinderen en ouders in de Kinderopvang'*
Alle pm-ers volgen deze training met als doel het ontwikkelen en verbeteren van communicatievaardigheden van pm-ers gebaseerd op wederzijds respect. Pm-ers leren door kennis en vaardigheden die ze zich in deze training eigen maken op een positieve manier om te gaan met kinderen, ouders en collega's. Het gaat hierbij met name om 'luisteren' en 'sensitief zijn'. Door het aanleren van vaardigheden voor het werken vanuit een democratische opvoedingsstijl ('win-win-methode') leren pm-ers kinderen om problemen op te lossen met respect voor elkaar.

Workshops *'Werken volgens de Gordonmethode'*
Deze workshops richten zich op de pm-ers die de basistraining gevolgd hebben. De herhaling en verdieping activeert de al opgedane kennis en vaardigheden en gaat in op de thema's die op dat moment bij pm-ers de aandacht vragen. Kennis wordt versterkt en deskundigheid vergroot.

Video Interactie Begeleiding (VIB)
Van alle pm-ers wordt drie keer een opname gemaakt van een pedagogische situatie met daaraan gekoppeld een feedback gesprek. Gekeken wordt naar interactiepatronen tussen medewerkers en kinderen om deze vervolgens te analyseren en bespreekbaar te maken.

Pedagogisch Specialisten
Bij Ludens werken 15 pedagogisch specialisten. Deze specialisten werken mee op de groep en geven het goede voorbeeld. Zij maken pedagogisch handelen bespreekbaar en begeleiden pm-ers in het uitvoering geven aan het pedagogisch beleid van Ludens.

Pedagogische werkgroepen
Deze werkgroepen zijn ingesteld per gebied met als doel om het pedagogisch beleid levend te houden. De werkgroep bestaat uit de teamleiders en de pedagogisch specialisten uit het betreffende gebied, de pedagoog, twee pm-ers en minimaal twee keer per jaar een ouder uit de oudercommissie. De gebiedsmanager neemt deel op agenda. Pedagogische thema's die op dat moment bij pm-ers de aandacht vragen worden hierin besproken.

Stagiaires
We zetten beperkt beroepskrachten in opleiding en stagiaires in. Zij worden ondersteund door praktijkbegeleiders. Bij formatieve inzet van beroepskrachten in opleiding/ontwikkeling en stagiaires houden we rekening met de opleidingsfase.Taken van pedagogisch medewerkers in opleiding/ontwikkeling en stagiaires en hun begeleiding daarbij staan uitgebreid beschreven in ons beroepspraktijkvormingsbeleid. Dit is opgenomen in ons kwaliteitshandboek en ter inzage bij de teamleider op de locatie.

Bij het uitvoeren van hun werkzaamheden worden de pm-ers ondersteund door:

- De Teamleider voor aansturing, begeleiding en coördinatie in verband met het uit te voeren beleid en de dagelijkse gang van zaken.
- Afdeling Informatie en Plaatsing (I&P): regelt de aanmelding en plaatsing van kinderen.
- Afdeling Personeel en Organisatie (P&O): regelt de aanstelling van medewerkers.
- Afdeling Facilitaire zaken: zorgt voor reparaties en onderhoud van gebouwen en buitenterreinen.
- Externe schoonmaakbedrijven: zorgen voor reinigingswerkzaamheden.
- Gebiedsmanager voor aansturing en begeleiding op managementniveau.
- Pedagoog voor advies en ondersteuning van pm-ers indien dit noodzakelijk is (in overleg met de ouders).
- Oudercommissie voor advies.
- GG&GD voor toezicht houden en controleren op uitvoering van wettelijk vastgesteld beleid
- Ludens is HKZ gecertificeerd en werkt volgens het HKZ kwaliteitssysteem. Dit wordt gecontroleerd door een extern auditbureau.

Bijlage 4: Omgaan met bijzondere gebeurtenissen

Ieder kind kan in aanraking komen met gebeurtenissen die van invloed zijn op het functioneren of op de ontwikkeling van het kind. Een kind kan bijvoorbeeld ernstig ziek worden, er kunnen problemen in de gezinssituatie zijn, er kan sprake zijn van opvallend gedrag, een stagnatie of achterstand in de ontwikkeling, een stoornis of een handicap Deze gebeurtenissen kunnen klein van aard zijn waardoor het kind met wat extra zorg en aandacht of wat kleine aanpassingen geholpen kan worden. Echter, er komen ook situaties voor die de pedagogisch medewerkers en/of ouders niet eenvoudig opmerken of die ernstiger van aard zijn, zodat professionele hulp en zorg van buiten het kindercentrum noodzakelijk is.

Vastlegging van beleid

Ludens heeft beleid vastgelegd conform de wet BIG, het signaleren en begeleiden van problemen t.a.v. kinderen met opvallend gedrag of kinderen die extra zorg nodig hebben, hoe te handelen bij vermoeden van kindermishandeling, hoe om te gaan met pestgedrag in een groep, hoe te handelen in geval van overlijden en hoe te handelen bij ziekte en ongevallen. Dit beleid is terug te vinden in het kwaliteitshandboek. Protocollen beschrijven welke stappen wij kunnen zetten als er iets bijzonders is met een kind.
We kunnen onze eigen Ludens pedagoog inschakelen om de pedagogisch medewerkers te ondersteunen en te adviseren bij hun omgang met kinderen met gedrags- of ontwikkelingsproblematiek. De pedagoog kan gevraagd worden daartoe een kind op de groep te observeren, alleen na toestemming van de ouders.

Contact met ouders

Wanneer wij ons zorgen maken over het functioneren of de ontwikkeling van een kind, dan delen wij onze bezorgdheid met ouders. Ouders kunnen ook met vragen ten aanzien van de ontwikkeling van hun kind bij de pm-er of de teamleider terecht. Samen met ouders en eventueel in samenwerking met andere instanties kan het kindercentrum meewerken aan een oplossing van het probleem.

Bijlage 5: Seksuele ontwikkeling van kinderen

Seksualiteit is een wezenlijk onderdeel van de ontwikkeling van een kind naar volwassenheid. Het gaat bij seksuele ontwikkeling van kinderen om intimiteit, het eigen lichaam leren kennen, met gevoelens leren omgaan, vragen kunnen stellen en dergelijke. Om goed met deze ontwikkeling om te kunnen gaan besteden we op ons kindercentrum in teamoverleg, werkoverleg, kind bespreking of intervisie met enig regelmaat aandacht aan thema's als intimiteit en seksualiteit Op deze manier dragen we bij aan een gezonde ontwikkeling van kinderen, maar ook aan het voorkómen van grensoverschrijdende seksuele incidenten.

Wij bieden de kinderen op ons kindercentrum een plek waar ze fysiek veilig zijn en zich ook zo voelen, ook op het gebied van seksualiteit. Daarnaast ondersteunen wij kinderen, afhankelijk van hun leeftijd en situatie, bij hun ontwikkeling op het gebied van intimiteit en seksualiteit.

Kinderen hebben behoefte aan lichamelijk contact, zoals op schoot zitten, een knuffel krijgen etc. Met die behoefte gaan we respectvol om: als een kind aangeeft geen knuffel, aai of kus te willen van een ander kind of de pedagogisch medewerker respecteren wij dit.

Als kinderen vragen te stellen gaan we hier op in, op een respectvolle manier en met oog voor het begripsniveau van de kinderen . Ook met de behoefte aan ontdekken gaan we respectvol om. Doktertje spelen en vadertje en moedertje mag binnen bepaalde grenzen, bv. kleren aan houden bij doktertje spelen, elkaar geen pijn doen.

Wij zijn alert op grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling.
Wij baseren ons daarbij op drie criteria:

- toestemming
- Vrijwilligheid
- gelijkwaardigheid

Als aan één van deze criteria niet voldaan is, is er mogelijk sprake van seksueel grensoverschrijdend gedrag en hanteren wij het stappenplan "Grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling" uit onze Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.

Bijlage 6: Omgaan met het vier-ogen principe

De volgende maatregelen hebben wij op ons dagverblijf hebben genomen in het kader van het 4ogen principe. Deze maatregelen hebben met het team en de oudercommissie samen opgesteld.

Het 4ogenprincipe houdt in dat er altijd een volwassene kan meekijken of meeluisteren met een beroepskracht. Dit hoeft niet altijd een andere beroepskracht te zijn. Een beroepskracht kan nog steeds alleen op de groep staan zolang er een andere volwassene kan meekijken of meeluisteren.

Stagiaires en invalkrachten.
Stagiaires zijn altijd onder toezicht. Bij gevorderde stagiaires kan het voorkomen dat zij ingezet worden, maar dan zijn ze al langere tijd (maanden) bij ons in dienst. Invalkrachten zijn net als vaste medewerkers tijdens pauzes e.d. alleen op de groep. Wij werken echter veel met vaste invalkrachten, mensen die al jaren bij ons werken. Daarbij hebben we een cultuur waarbij we geregeld bij elkaar binnenlopen.

Extra afspraken pauzes
Als we wel werken met een onbekende invaller nemen we als extra maatregel dat de vaste medewerker in haar pauze even op een onverwacht maar wel aangekondigd moment de groep opgaat (of dit vraagt aan een collega).

Inzetten van babyfoons
Wij werken op alle slaapkamers met babyfoons.

Open ruimten, glazen wanden, enz.
Onze verschoonruimtes bevinden zich in open verbinding met de groepsruimtes. Alle groepsdeuren hebben glas. Deuren staan heel vaak open en er is een inloopcultuur. Als we elkaar iets willen vragen lopen we naar elkaar toe en gebruiken we niet de telefoon, dit geldt voor pedagogisch medewerkers en voor (assistent-)leidinggevenden. We werken met een vast team, dat elkaar goed kent en open en eerlijk is naar elkaar.

Veiligheid rondom panden
Voordeuren zijn beveiligd met intercom, pedagogisch medewerkers weten wie ze binnenlaten en zijn alert op ‘vreemden’. De tuin is afgesloten en er is geen achteruitgang direct aan de straat.

Uitstapjes
Soms maken we uitstapjes met de kinderen, als er minimaal 2 pedagogisch medewerkers meegaan is dat geen probleem. Het komt af en toe voor dat pedagogisch medewerkers met enkele kinderen een boodschap gaat doen, we spreken af dat ze minimaal 2 kinderen meenemen. We hebben afgesproken af dat je altijd even meldt aan de collega van de andere groep dat je weggaat en je een andere collega alleen achterlaat.

Bijlage 7: Achterwachtregeling

Vogelenbuurt Centrum is een gebied met meerdere locaties. Locaties zijn dicht bij elkaar en kunnen elkaar altijd bijstaan. Er zijn altijd 2 PM-ers in het pand aanwezig. Daarnaast is Marijntje gekoppeld aan kinderdagverblijf ’t Elfenbankje. Dit kinderdagverblijf liegt op tien minuten lopen van Marijntje.

De PM-er kan altijd bellen met het kantoor waar de teamleider kantoor houdt en met achterwacht teamleider van kinderdagverblijf Rozenrood. De teamleider is, als zij niet op kantoor werkt, mobiel bereikbaar voor het team. Zo niet kan de pedagogisch medewerker contact opnemen met de gebiedsmanager. De telefoonnummers zijn te vinden in de werkmap op de groep Sterrendaalders.